

Kommittédirektiv

**Dir.
2009:93**

Tilläggsdirektiv till Utredningen om
översyn av den psykiatriska
tvångsvårdslagstiftningen (S 2008:09)

Beslut vid regeringssammanträde den 8 oktober 2009

Sammanfattning av tilläggsuppdraget

Psykiatrilagsutredningen (S 2008:09) ska, utöver uppdrag som givits i tidigare direktiv, överväga vilka regler som bör gälla i fråga om en intagen som har förts över från en anstalt eller ett häkte till en vårdinrättning eller en undersökningsenhet för frivillig psykiatrisk vård eller rättspsykiatrisk undersökning, uppmärksamma barn som vårdas inom den psykiatriska tvångsvården samt redogöra för de följder som utredningens förslag har på hälso- och sjukvård och socialtjänst ur ett patient- och brukarperspektiv samt ur ett organisatoriskt perspektiv.

Dessutom förlängs utredningstiden. Uppdraget ska redovisas senast den 30 april 2011.

Utredningens nuvarande uppdrag

Med stöd av regeringens direktiv den 10 juli 2008 tillkallade chefen för Socialdepartementet en särskild utredare med uppdrag att göra en översyn av lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård och lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård samt lämna förslag till ny lagstiftning på området. Utredaren ska enligt direktiven göra lagstiftningen så pedagogisk och lättillgänglig som möjligt och dessutom anpassa den till de etiska, medicinska och juridiska krav som bör ställas i samband med tvångsomhändertagande av personer med psykisk sjukdom.

Utredaren ska även utgå ifrån att en större reform med utgångspunkt i Psykansvarskommitténs förslag (SOU 2002:3) när det gäller psykiskt störda lagöverträdare kommer att genomföras. En ytterligare utgångspunkt för utredarens arbete är att staten ska ta över ansvaret för de kostnader inom den psykiatriska tvångsvården av psykiskt störda lagöverträdare som orsakas av kraven på samhällsskydd. Bland de frågor som utredaren särskilt ska behandla ingår om de tvångsåtgärder som i dag får vidtas är adekvata eller om det behövs förändringar.

Tilläggsuppdraget

Tvångsvårdslagstiftningens tillämplighet i fråga om intagen i anstalt eller häkte

Enligt kriminalvårdslagstiftningen kan den som är intagen i anstalt och häkte under vissa förutsättningar föras över till en sådan sjukvårdsinrättning eller undersökningsenhet som avses i 6 § lagen om rättspsykiatrisk vård (1991:1129), se 37 § lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt och 26 § lagen (1976:371) om behandlingen av häktade och anhållna m.fl. Vid frivillig psykiatrisk vård och rättspsykiatrisk undersökning, då tvångsvårdslagstiftningen inte är direkt tillämplig, anges att bestämmelserna i 18–24 §§ lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård samt vissa bestämmelser i 8 § lagen om rättspsykiatrisk vård ska tillämpas. Regelverket, som infördes i samband med psykiatrireformen, har gett upphov till vissa tillämpningssvårigheter, inte minst vid de rättspsykiatriska undersökningsenheterna. Förslag om en annan ordning när det gäller den som är häktad har lämnats av Häktesutredningen i betänkandet Ny häkteslag (SOU 2006:17).

En konsekvens av att den psykiatriska tvångsvårdslagstiftningen ska tillämpas när en intagen har förts över från en anstalt eller ett häkte till en vårdinrättning eller en undersökningsenhet för psykiatrisk vård eller rättspsykiatrisk undersökning är att rätten att vidta tvångsåtgärder av ordnings- och säkerhetsskäl är mer begränsade än om den intagne hade varit kvar i anstalten eller häktet. För att tillgodose behovet av adekvata tvångsåt-

gärder finns det skäl att utredaren särskilt överväger vilka regler som bör gälla i fråga om en intagen som har förts över från en anstalt eller ett häkte till en vårdinrättning eller en undersökningsenhet för frivillig psykiatrisk vård eller rättspsykiatrisk undersökning.

Barn som vårdas inom psykiatrisk tvångsvård

Enligt utredningens direktiv från den 10 juli 2008 ska utredaren ha ett anhörig- och barnperspektiv i sitt arbete. Detta avser i första hand att uppmärksamma exempelvis de behov av stöd i olika former som barn och andra anhöriga till personer som tvångsvårdas efterfrågar och behöver. Utöver detta ska utredaren i sitt arbete också uppmärksamma de barn, om än ett fåtal, som vårdas inom den psykiatriska tvångsvården. Exempelvis ska utredaren se över förekomst, eventuella risker och lämplighet med att barn och vuxna ibland tvångsvårdas på samma psykiatriska avdelningar. Utredaren ska, inför sina överväganden, ta hänsyn till barns egna erfarenheter och synpunkter på dessa områden.

Förslagets konsekvenser för hälso- och sjukvård och socialtjänst

Hälso- och sjukvård som ges inom tvångs- och rättspsykiatri regleras i huvudsak av hälso- och sjukvårdslagen (1982:763). Utöver det finns kompletterande föreskrifter i tvångsvårdslagsstiftningen rörande tvångsätgärder. Utredaren ska i sin konsekvensbeskrivning utförligt beskriva konsekvenser av utredningens förslag för hälso- och sjukvård samt socialtjänst i ett patient- och brukarperspektiv. I den mån utredarens förslag har organisatoriska konsekvenser för hälso- och sjukvården eller socialtjänst ska även en beskrivning av dessa ingå i konsekvensbeskrivningen.

Redovisning

Enligt tidigare direktiv från den 10 juli 2008 skulle uppdraget redovisas slutligt senast den 1 juni 2010. Utredningstiden förlängs. Uppdraget ska i stället redovisas senast den 30 april 2011.

(Socialdepartementet)